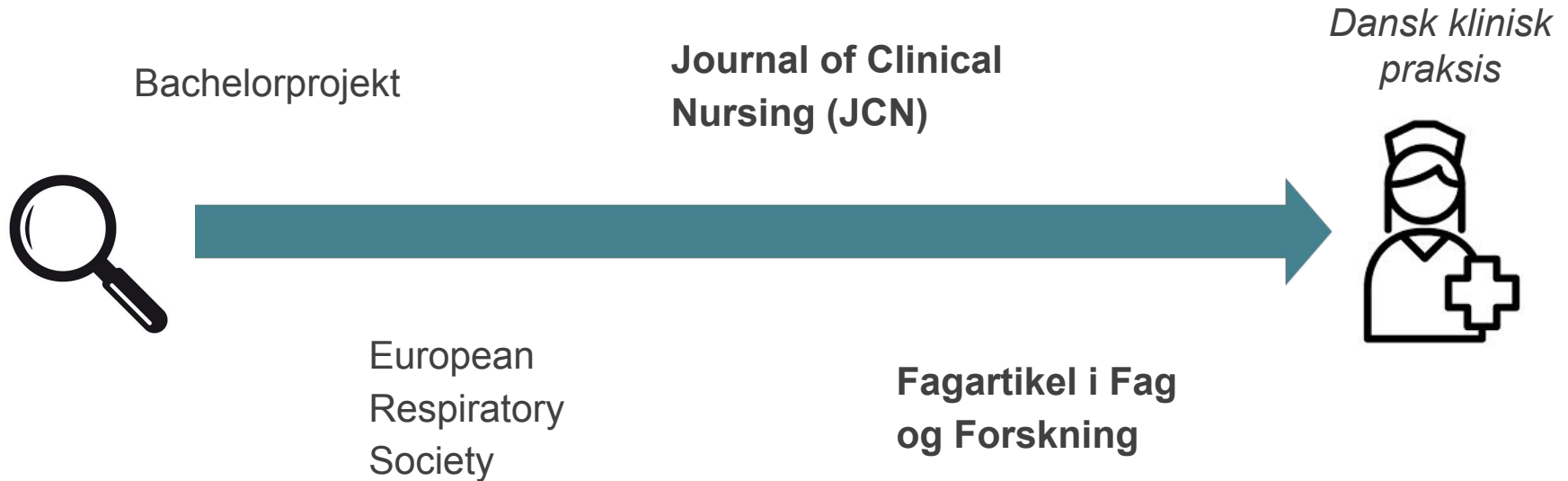

Systematisk tilgang til måltidet kan fremme patientens lyst til mad

Johanne Andersen Elbek, *cand.san. i sundhedsfremme og sundhedsstrategier og
fuldmægtig hos Sundhedsstyrelsens Enhed for Ældre og Demens*
& Anna Rottensten Wieghorst, *cand.scient.san.*

Baggrunden for idags oplæg

- › Samarbejde med VIA's Forskningscenter for Sundhed og Velfærdsteknologi, herunder *Dorthe Sørensen sygeplejerske, cand.pæd., ph.d.* og *Camilla A. Mousing, sygeplejerske, cand.cur., ph.d.*

Mealtime challenges in patients with chronic obstructive pulmonary disease: Who is responsible?

Baggrund for forskningen:

- › Utilsigtet vægttab kan føre til **underernæring og undervægt**.
- › Ernæringsstatus er en signifikant indikator for **prognose og sundhedsstatus** hos patienter/borgere med KOL.
- › Der er overvægt af viden indenfor hvilke kliniske ernæringstiltag der virker, men mangel på viden om betydningen **af måltidet som helhed** hos patienter/borgere med KOL.
- › At øge ernæringsindtag gennem **viden om måltidsrelaterede udfordringer er centralt** ift. bedre forebyggelse af utilsigtet vægttab og underernæring hos patienter/borgere med KOL.

Formål

To explore experiences of, and practices related to, mealtime challenges in patients with chronic obstructive pulmonary disease (COPD).

Tilgang og metoder

Etnografisk og fænomenologisk, guidet af Kusenbachs "go-alongs":

- › Udførelsen blev guidet af Spradley's "Participant Observation"
- › Observationer og interview af **15 personer**
- › September 2018 til juni 2019 - **9 patienter** på hospitalet og **6 borgere** i hjemmeplejen (2 under både indlæggelse og senere i eget hjem)
- › Der blev gennemført **1-7 go-alongs pr. deltager**, og de varede i gennemsnit 38 minutter (i alt 34 timers observation og interview).
- › Dataanalysen foregik som en kvalitativ Ricoeur-inspireret analyse i tre trin: *naiv læsning*, *strukturanalyse* og *kritisk fortolkning og diskussion*.

5 gennemgående temaer

1. Når måltidet forsvinder

2. At tage til takke med udvalget

3. Ikke besværet værd

5. Alles ansvar
ingens ansvar

4. En følelse af at
være en byrde

1. *Når måltidet forsvinder*

Maden bliver bragt ind af Sygeplejersken og Patienten bliver sat op i sengen med benene ud over kanten, med ryggen til de andre patienter. Der står vand, saft og kaffe på bordet ved siden af. Der ligger også en bræk/spytpose. Der er ingen opfølgning på om maden smager eller om Patienten mangler noget.

2. *At tage til takke med udvalget*

Patienten piller ægget og åbner det. Hun sukker da hun opdager at ægget er hårdkogt: “Det er hårdkogt, ikke blødkogt”. Jeg spørger om det gør det sværere at spise: “Ja sådan en hårdkogt blomme er næsten umulig at få ned, det kan jeg altså ikke”. “Nå, sådan er det”. Hun hoster igen et par gange og har stadig ikke taget den første bid. Nu spiser hun stille og roligt af æggeghviden i små bider. Hun opgiver ægget efter et par mundfulde og skubber det væk.

3. *Ikke besværet værd*

Pludselig skubber hun bakken væk: “Nej, ikke mere nu”. Jeg kommenterer på at hun kun har taget få bidder og spørger om hun er mæt. “Det er ikke besværet værd” siger hun. “Jeg stopper fordi jeg kan mærke at det begynder at sætte sig fast i halsen, ikke fordi jeg ikke har lyst til mere”.

4. *En følelse af at være en byrde*

“Men jeg savner godt nok min 9.30 franskbrød. Efter morgenmaden får jeg ikke mad før til frokost”. Jeg foreslår at hun garanteret godt kan få den franskbrød om formiddagen hvis hun beder om den, men det vil hun ikke: “Nej, så vil jeg hellere bare vente, det kan jeg ligeså godt.”

5. *Alles ansvar ingens ansvar*

Patienten signalerer at hun er færdig med at spise ved at skubbe bakken væk. Hun har levnet broccolien og det meste af fisken. Bakken bliver fjernet igen, af en anden sundhedsprofessionel og der bliver ikke fulgt op på om maden smagte eller om patienten var blevet mæt.

Hovedkonklusioner

- › Det sociale og æstetiske måltid er forsvundet i den kliniske praksis
- › Behov for at øge fokus på den enkelte patient/borger med KOL og dennes **individuelle mad- og måltidsudfordringer**
- › Ansvar og rollefordelingen er gået tabt - og forsvundet fra de **kompetente fagligheder**
- › Måltidet skal **prioriteres på lige fod** med den kliniske ernæringsindsats / medicinske praksis
- › **Måltidet er mere end ernæring** – og involvering af de rigtige sundhedsfagligheder kan hjælpe med at forebygge utilsigtet vægttab og undervægt

Relevans for klinisk praksis

- › Der er behov for at sætte fokus på sygeplejepersonalets **roller og ansvar** i en koordineret og systematisk indsats

- › En mere koordineret og **systematisk tilgang til måltidet** opdelt i opgaver relateret til før, under og efter kan **fremme patienters madlyst** og mulighed for at spise lidt mere mad til alle måltider

Måltidet – mere end mad

Patienter og borgere med KOL

M·Å·L·T·I·D

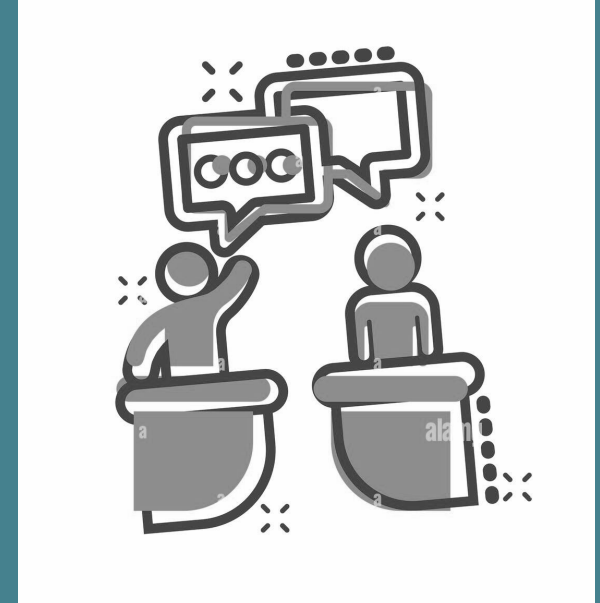

M·Å·L·T·I·D som huskeregel

Det primære formål med at udvikle huskereglen "MÅLTID" er et øget fokus på de udfordringer, patienter med KOL oplever, og at opfordre til med **simple interventioner** at afhjælpe og **lindre de måltidsrelaterede udfordringer**. Udfordringer, som sundhedsprofessionelle kan tage ansvar for at imødekomme.

Diskussionspunkter/debat

- › *Hvem har ansvaret for patientens ernæring på jeres arbejdsplads - og hvorfor?*
- › *Hvordan kan I fokusere yderligere på ernærings-problematikker hos patienter med KOL?*
- › *Er der brug for yderligere tiltag på jeres arbejdsplads, og har I forslag til hvilke tiltag?*
- › *Hvad kan idags oplæg bidrage med på din arbejdsplads?*

Referencer

- › Sørensen D, Wieghorst AR, Elbek JA, Mousing CA. Mealtime challenges in patients with chronic obstructive pulmonary disease: Who is responsible? J. Clin. Nurs. 2020;00:1-11. <https://doi.org/10.1111/jocn.15491>
- › Sørensen, D., Wieghorst, A. R., Elbek, J. A., Mousing, C. A., Systematisk tilgang til måltidet kan fremme patientens lyst til mad. Fag & Forskning 2021 ; (2): 48-53. Sygeplejefaglige artikler
<https://dsr.dk/sygeplejersken/arkiv/ff-nr-2021-2/systematisk-tilgang-til-maalidet-kan-fremme-patientens-lyst-til>